

Karel Čapek (1890 – 1938): Matka (1938)

Struktura zkoušky:

I. Beletristický text:

A. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;

B. 1. Doba a místo děje; 2. Hlavní postavy a jejich charakteristika; 3. Námět, témata, hlavní motivy; 4. Zvláštnosti kompozice;

C. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

JIRŮ: Mami, Toni je už veliký.

MATKA: To se vám zdá, ale mně ne. Tak vidíš, že ničemu nerozumíte! Toni je přece dítě, které se mi narodilo plačící, dítě u mých prsou, dítě, které vedu za udumlanou ručičku — Kriste Pane, lidi, vy jste se zbláznili! Copak mohu takové dítě někam pustit?

KORNEL: Nás jsi taky... musela pustit, maminko.

MATKA: To není pravda! Nepustila! Ale vy, vy jste vždycky měli nějaký svůj svět, kam jsem já za vámi nemohla; měli jste svůj svět, kde jste si hráli na velké... Copak si myslíte, že jste pro mne někdy byli velcí a dospělí? Vy? Myslíte, že já jsem ve vás někdy viděla hrdiny? Ne, hoši; jen zabitá mláďata jsem ve vás viděla, jen malé, hloupé děti, kterým se stalo neštěstí — I ty, Richarde! Víš, co ty jsi pro mne byl? Muž, který spí po mém boku s otevřenými ústy; slyším ho dýchat a celým svým tělem, celou svou radostí cítím, že je můj. A najednou mi ho někde daleko zabijí! Copak nechápete, jak je to nesmyslné? Jak já k tomu přijdu, co mně bylo po nějaké vaší hloupé, cizí Africe! A přece já, já jsem za ni musela dát člověka, který byl můj — OTEC: To už je tak dávno, miláčku!

MATKA: Není, Richarde. Pro mne ne. Pro mne to všechno je přítomnost. Nebo ty, Ondro: pro mne jsi pořád ještě ten bručivý, zamračený chlapec, který dělá strašně rozumného na svá léta; chodím s tebou po zahradě, ruku na tvém rameni, jako bych se o tebe opírala — Nebo ty, Jirko: co jsem se ti naspravovala kalhot! Pořád jsi mi lezl po stromech — Pamatuješ se, jak jsem ti každý večer natírala jodem tvé věčné odřeniny a škrábance? To nebolí, mami, říkal jsi, to nic není ... Nebo ty, Kornele —

KORNEL: Co s tím, maminko! To jsou maličkosti...

MATKA: Co s tím? Vidíš, tomu vy právě nerozumíte. Vidíte, každá ta maličkost mně i teď připadá tisíckrát důležitější než všechny vaše výpravy a války. A víš, proč? Protože já máma jsem z vás měla jen ty maličkosti. Já jsem vám mohla sloužit jenom v těch maličkostech. To byl můj svět. Jak jste si vzali do hlavy něco velikého, už jste se mi nějak vysmekli z rukou — Ani jste se mi nemohli do očí podívat, jako byste měli špatné svědomí. Tomu ty nerozumíš, maminko! Teď máte zas takové vyhýbavé oči, vy všichni. Já vím, vy máte zas něco za lubem, něco vašeho, něco velikého —

ONDRA: Nesmíš se zlobit, maminko, ale tentokrát jde opravdu o něco tak vážného —

MATKA: Já to nechci slyšet, Ondro. Jde-li o Toniho, já nechci nic slyšet. Vy máte své důvody, a já mám taky své. Já vím, vy máte své úkoly a povinnosti, svou slávu, svou čest, svou vlast a já nevím, co ještě —

OTEC: Svou službu, maminko.

MATKA: Ano, svou službu. Já měla taky svou slávu, a to jste byli vy. Já měla svůj domov, a to jste byli vy. Já měla svou službu, a to jste byli vy, vy, vy — Tak mně vyložte, proč zrovna já, proč jsem to vždycky já, proč po celé dějiny světa jsem to jenom já, já máma, já ženská, kdo musí tak hrozně platit za vaše veliké věci!

II. Nebeletristický text:

- A. Funkční styl, obsah, účel, vztah k prvnímu textu;
- B. Jazykové apod. zvláštnosti.

Sociální role ve společnosti z hlediska genderu

Při studii rozdílných rolí muže a ženy ve společnosti vychází většina zdrojů z předpokladu, že tato rozdílnost vychází z přirozené dělby práce mezi mužem a ženou. Během života se člověk setkává s druhy povolání, která jsou výhradně mužská nebo výhradně ženská. Existuje také řada povolání, kde jedno pohlaví výrazně dominuje nad druhým. K ženám jsou přiřazovány profese jako učitelka, vychovatelka, uklízečka apod. Mužům naopak náleží profese, jako je horník, stavitel, opravář atd. Každá kultura se v pohledu na jednotlivé profese drobně liší. Některé kultury definují náplň činností pro muže a ženy odlišně od jiných kultur.

(Bakalářská práce: Odlišné pozice a role mužů a žen ve společnosti, Veronika Vojtová)